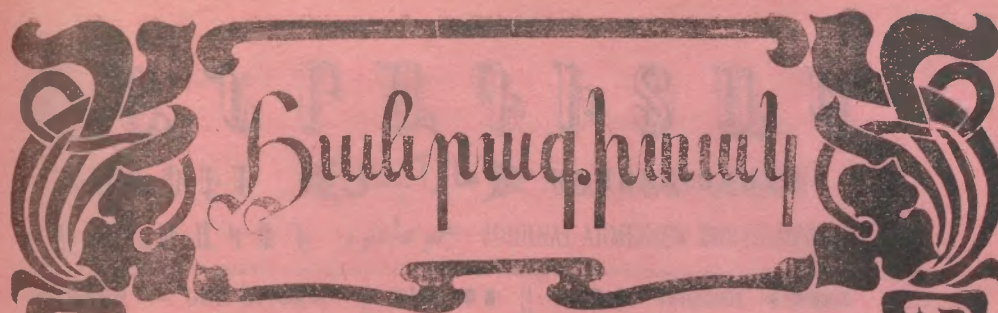

Ծանրագիտակ

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ
ԳՐԱԿԱՆ

ԵՐ

ԱՌԱՋՆՈՐԴ ԷԱՃԱՌԱԿԱՆԱՑ

ԲՐԱՏԱՐԱԿԻՉ

ՆՇԱՆ Կ. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ

Քիչ 21

ՏՊԱԳՐԻՉ

ՆՇԱՆ Կ. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ

Քիչ

ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿ

ՀԱՆԳԻՍ هانراكيداق HANRAKIDAGUE

ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ مجموعة علوم JOURNAL ARMÉNIEN ENCYCLOPÉDIE

Զ. ՏԱՐԻ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ || ԹԻԻ 21 || 24 ՄԱՅԻՍ 1903

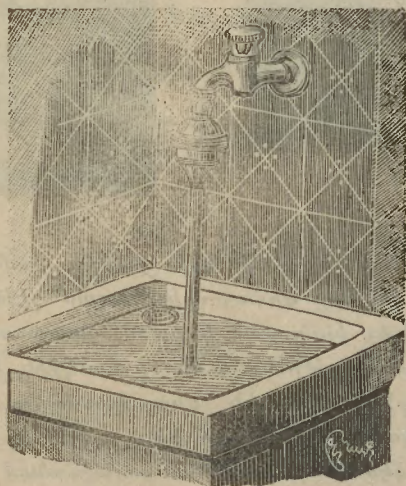
Տպագրական Տեսչութիւնը սոյն ազդարարագիրը ուղղած է թեր-
քիս Խմբագրութեան .

Էրմէնիճէ Հանրագիտակ ղազէթաւ մուղայիւրը ուսուլ Վէ գա-
լտէ հարէքէթէ ճիւլաթ է յլէտիկինտէն թ էքրարը հալինտէ միւ-
ճազաթը շէտիտէ իճրաւը մուգարիէր իտուկի սահիսլը իմթ իյազընա
իխթար օլունուր : Ֆիյ 12 մայրս 319 :

ԱՌԱՋՆՈՐԴ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԱՑ

ԱՌԵԻՏՐԱԿԱՆ ԳԻԻՏԵՐ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ շՏՈՅ .— Այս գործիքին մեծագոյն առաւելութիւնն
է ամէն ծորակի պատշաճիլ եւ գործել գիւրութեամբ : Երկայնու-

թիւնն է 11 սնդմ. եւ լայնութիւնը $5\frac{1}{2}$, այնպէս որ կարելի է
գրպանը դնել եւ ճամբորդութեան մէջ գործածել : Հաւկթի ձեւ
ունի եւ երկու մասի բաժնուած է : Մէջտեղը շարժուն բասդիլ

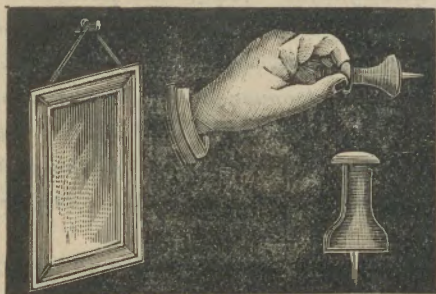
մը կայ, զոր երբեմն մաքրելու եւ երեք ամիսը անգամ մը փոխելու է: Գործիքին վերին մասը ունի քառւորէ խողովակ մը զոր կարելի է սեղմել եւ հաստատել 12—18 հազարորդամէթը ծորակներուն առջեւ: Այս զտոցն ենթարկուեցաւ Բարիզի քաղաքապետական աշխատանոցին քիմիագէտ Մ. Ժիրարի քննութեան որ շատ նպաստաւոր եղաւ:

Աւասիկ անոր գործածութեան եղանակը. — Զտոցն հաստատելէ առաջ տեսնելու է թէ երկու մասերն ազէկ մը պտուտակուած են: Ծորակը պէտք չէ քառւորէին մէջ մտնէ բոլորովին: Մէկ կամ երկու սանդղմէթը կը բաւէ: Ծորակն ամբողջովին բանալու չէ, որպէս զի ուժով ճնշում մը տեղի չունենայ: Եթէ ծորակը շատ կոնաձեւ կամ շատ ողորկ ծայր մ'ունի, խարտոցի քանի մը թեթեւ հարուած կրնայ տրուիլ, մակերեւոյթը քիչ մը անհարթ ընելու և կցում մը ձեռք բերելու համար:

ՀԱՅԿԻԹ ԵՓԵՆՈՒ ԳՈՐԾԻՔ. — Հաւկիթ եփելու համար մինչեւ հիմա գործածուած մէթոտները գոհացուցիչ եղած չէին: Ամէն մարդ կ'ուզէ իր ձեռքով եւ իր ուզած կերպով պատրաստել: Նոր գործիքը սա մեծ առաւելութիւնը ունի որ հաւկիթ եփելու փափուկ գործողութիւնը կրնայ սեղանին վրայ կատարել ինքնաշարժ ու կանոնաւոր կերպով մը: Կը գործէ շոգիով որ հաւկիթին ամէն կողմն հաւասարապէս կ'եփէ ուզուած աստիճանով: Ուրիշ առաւելութիւն մ'ալ կայ, եթէ ո' եւ է պատճառով ուզուի հաւկիթը վերստին եփել կոտրելէ ետքը, կարելի է, մինչդեռ ուրիշ ո' եւ է մէթոտով չըլլար: Այս գործիքները կը շինուին մէկ, երեք կամ վեց հաւկիթներու համար:

ԱՊՐԱԿԻՆԻ ԳԱՄԸ. — Առաջին անգամ գարմանալի կամ անհասկնալի կերեւայ ապակիէ գամը, բայց ամենեւին, Մեր ներկայացուցած գամն ստուգիւ ապակիէ է, զոր վայտի կամ պատի մէջ կ'մխեն քիչ մը ոյժ տալով եւ դարձնելով, Պողպատէ բարակ ծայրը չի փնասեր պատի թուղթերուն կամ օթոցներուն: Կրնայ մէկ քիչոյէ աւելի ծանրութիւն վերցնել: Մաքուր, վայելուչ եւ գործնական

է: Ապակիէ գամէն կրնան կախուիլ շրջանակներ, գարդական փոքր առարկաներ, լուսանկարներ, եւլն.: Նաեւ կարելի է մէկ տեղէն հանել և միւս տեղը սանիլ ըստ հաճոյս: Կ'ծախուի տուփով եւ տուղինայով:

ՆՕԹԵՐ

ՔԱՂԱՔԱՆԱՆ

ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹԵՆԷ

II.

Մարդիկ նիւթական, բարոյական եւ իմացական պէտքեր ունին: Ի՞նչ պէտքերը գոհացնող ամէն նիւթ կամ միջոց հարստութիւն կը կոչուի:

Փիլիսոփաներ եղան, ուրոնք ըսին թէ քաղաքակրթութիւնը մարդոց պէտքերը կը բազմապատկէ եւ ամբաստանեցին թէ նա' է մարդոց թշուառութեան պատճառը: Ինոնք սխալեցան՝ արդիւնքը պատճառին հետ շփոթելով: Ճիշտ չէ թէ թէ քաղաքակրթութիւնը նոր պէտքեր կը ծնի, այլ ընդհակառակն պէտքերն իրենք են որ քաղաքակրթութիւնը յառաջ կը մղեն, պէտքերու խթանն է որ մարդկային սեռը կը մղէ անդադար կատարելութեան ճամբուն մէջ ընթանալու: Մարդ այն ինչ կը գոհացնէ նախնական պէտք մը, անմիջապէս կ'ընի իր մէջ աւելի ազնիւ պէտք

քի մը փափաքն եւ եթէ այդ փափաքը չծնէր, տեղիք պիտի չունենային այն վսեմ ջանքերը, որոնցմով մարդիկ կ'աշխատին զայն գոհացնել ու որով կը ծնին գիտութեան, ճարտարութեան և արուեստի հրաշալի արտադրութիւնները: Երբ մարդ կը լսէ ամենաստիպողական պէտքի մը ձայնը, անմիջապէս կ'զգայ թէ զրկուած է երկրորդական պէտքէ մը և երբ անգամ մը կ'ազատինք նախնական պէտքերը գոհացնելու հոգէն ու բեռէն, այն ատեն կը թելադրուինք զգալ գեղեցկին ու հաճոյքին բարձր աստիճանի պէտքերը, զորս բնութիւնն ու արհեստները մեզ կուտան: Մարդկութեան բարեբաւտիկ ճակատագիրն է աստիճանաբար բարձրանալ բարոյական ու իմացական ամէնէն ազնիւ պէտքերու սահմանները: Այս պէտքերն են որ մարդը կ'աշխատեն և ո՛րքան աճին մեր պէտքերը, այնքան պիտի շատնան մեր աշխատութեանց արտադրութիւնները:

Արտադրութեանց մասին տնտեսական այս օրէնքը ճիշտ է ո՛չ միայն նիւթական, այլ նաև գրական ու գիտական արտադրութեանց համար, որոց մատուցումը կը համապատասխանէ, թէ՛ քանակութեան եւ թէ՛ տեսակի կողմէ, հասարակութեան խընդրանքին:

Արտադրութեան համար իբր գործիք, բնութիւնը մարդուն տուած է ֆիզիքական ոյժ եւ իմացականութիւն, ասոնց կ'ըսեն անձնական կարողութիւն և կամ պարզապէս աշխատութիւն: Մարդիկ աշխատելով ո՛չ կրնան նիւթեղէն հիւլէ մը ստեղծել, ո՛չ ալ ոչնչացնել, այլ անոնց աշխատութիւնը կը ծառայէ արդէն գոյ իրերը փոխելու, փոխադրելու, լուծելու, բաղադրելու եւ մեր պէտքերը գոհացնելու համար զանոնք աւելի յարմար ու պատշաճ վիճակի մը վերածելով օգտակարութիւն մը արտադրելու: Բայց կը կարծէ՞ք թէ մարդիկ պզտիկ բան մը ըրած կ'ըլլան ատով: Քառակուսի հազարամէթր տարածութեամբ անմշակ հող մը, իր նիւթար արտադրութեամբ հազիւ կրնայ մարդ մը սնուցանել, բայց երբ մարդուն աշխատութիւնը կը մտնէ, երբ երկրագործին խորամուխ արօրը կ'սկսի պատուել հողին կողը ու քրտինքով ոռոգել զայն, այն ատեն այդ տարածութեամբ հողը կրնայ հանգիստ հազար երկու հարիւր հոգի սնուցանել:

Մէկ օխա երկաթը մէկ ղրուշ է. եթէ արհեստաւորն այս երկաթէն ժամացոյցի պողպատեայ բարակ գործիքներ շինէ, որոց տասն հատը մէկ կրամ կը կշռէ եւ կ'արժէ հինգ ղրշ. կրնայ մէկ օխան մէկ ղրուշ արծող երկաթէն 10,000 գործիք շինել եւ 50,000 ղրշ. արժեցնել տալ, եւ այսպէս մարդուն աշխատութեան բիւրաւոր անգամ բարձր արժէք մը տալով միանգամայն օգտակարութիւն մը կ'արտադրէ:

Արտադրողին պաշտօնն է իրաց ու մարդոց մէջ գտնուող կարողութեանց օգտակար ըլլալու հակառակող պատճառները բառնալ, որով երկրագործին, բժիշկին ու դաստիարակին պաշտօնն ու նպատակը միեւնոյնն է, այսինքն օգտակարութիւն մը արտադրել: Եթէ այս երեքին մէջ կայ տարբերութիւն մը, այն ալ անոնց գործելու միջոցներուն և արտաքին եղանակին մէջ կը կայանայ: Երկրագործը կը տքնի հողն արգասաւորելու արգիլող ու ժերուն յաղթել: Բժիշկը կը պայքարի հիւանդութեան, ու դաստիարակը տգիտութեան պատճառները վերցնել: Երեքին ալ նըպատակն է օգտակարութիւն մը արտադրել, և ասիկա աւելի ընդլայնելով կրնանք ըսել թէ բարոյախօսը՝ պարկեշտ, արուեստագէտը՝ գեղեցկագէտ և մարմնամարզիչը՝ կորովի մարդոց արտադրողներ են:

Մարդուն արտադրելու կարողութիւնը կ'աւելնայ աշխատութեան բաժանմամբ և փոխանակութեամբ, որովհետեւ նախ.

Աշխատութեան բաժանմամբ, երբ գործաւոր մը շարունակ միեւնոյն գործով կ'ընդհատուի, կրնայ 1⁰ աւելի, 2⁰ լաւ 3⁰ քիչ աշխատութեամբ արտադրել:

Աւելի կ'արտադրէ, զի մէկ գործը յարատեւ ընելով, այդ գործը ընելու կարողութիւնը կ'աւելնայ և մէկ գործը ձգելով միւսն առնելու համար ժամանակ չի կորսնցներ:

Լաւը կ'արտադրէ, զի բանի մը կրկնութեամբ մարդ կը յաջողի իր շինած գործին աւելի պատշաճ, վայելուչ ձեւն ու յատկութիւնը տալ:

Քիչ յոգնութեամբ կ'արտադրէ, զի գործի մը տրուած յարատեւ ուշադրութենէն ու աշխատութենէն կը հնարունի նոր մէթոտներ, մեքենաներ, որք ժամանակը կը կարճեցնեն, գործը կը դիւրացնեն և ուշադրութիւնը կը կատարելագործեն:

Եթէ իրարու հակառակ գործով զբաղող երկու անձանց, օրինակի համար, փիլիսոփայի մը ու բեռնակրի մը միջև իմացական կարողութեան տարբերութիւն մը կը տեսնենք, ասիկա բնական չէ, այլ աշխատութեան բաժանմամբ անոնց իրարմէ տարբեր գործերու մէջ մտնելով ստացած սովորութիւնն ու կրթութիւնն է: Եթէ այդ երկու տարբեր վիճակի անձանց դեռ 7 — 8 տարեկան եղած ատենի, ու դեռ իրենց ասպարէզ չմտած ժամանակի կարողութիւնը բաղդատենք, թերեւս անոնց մէջ բնաւ տարբերութիւն մը չպիտի գտնենք: Անոնց իրենց այդ տարիքէն վերջը իրարմէ շատ հակառակ արհեստներու զբաղած վայրկեանէն կ'սկսի անզուգուրթիւն մը որ անզգալաբար հետզհետէ կ'աճի և կը հասնի այն աստիճանին որ օր մ'ալ փիլիսոփայն այլ եւս չի հաճիր հաւատալ թէ երբեմն ինքն ալ բեռնակրին կարողութեան հաւասար կարողութիւն մը կրնայ ունեցած ըլլալ: Զբաղումի տարբերութիւնը կը ծնի տաղանդներու տարբերութիւնը:

Առեւտրական Նամակներ

Գ Ն Մ Ա Ն Կ Ա Մ Վ Ճ Ա Ճ Ա Ռ Մ Ա Ն Հ Ր Ա Մ Ա Ն Ն Ե Ր

Յանձնարարութիւններ, հաշիւահրամաններ եւլն.

Գործարանատէրի մը յանձնարարութիւն ընողը կամ յանձնակատարի մը գնման հրաման տուողը պէտք է խնամով որոշէ քանակը, տեսակը, գինը, տուանց մանրամասնութիւն մը զանց ընելու, որպէսզի առաքողը կարենայ ճշտիւ գործադրել հրամանը: Պէտք է յիշել նաեւ որ սխալ մը գործուած ատեն պիտի դիմուի այս նամակին, եւ անոր միջոցաւ պիտի որոշուի թէ ո՞ր կողմը պիտի կրէ այդ սխալին հետեւանքները: Օգտակար է մանաւանդ շատ մը մանրամասնութիւններ տալ եւր գործառնութիւն պիտի ըլլայ այդպիսի վաճառատան մը կամ գործարանատէրի մը հետ որուն գործելու եղանակն յայտնի չէ: Եւս կերպով առաջը կ'առնուին ցաւալի զանցառութիւններու: Յայտնի է թէ սկզբամբ, երբ ապրանքը յանձնուի փոխադրութիւնն ստանձնող միջնորդին, կը ճամբորդէ ամէն կորուստ կամ փնաս գնողին վրայ ըլլալով: Ուրեմն պէտք է որոշել որ ցամաքի՞ թէ ծովու ճամբով կ'ուզուի զրկել ապրանքը, եւ նշանակել այն մասնաւոր պայմաններն որոնք պիտի գրուին բեռնագրին ⁽¹⁾, ֆոնէսքմանին ⁽²⁾ կամ ռարք-քարդին ⁽³⁾ մէջ:

(1) Բեռնագիրը պայմանագրութիւն մ'է, ուր կը գրուին փոխադրութեան պայմանները, թուականը, փոխադրելի առարկաներուն բնութիւնը, կշիռը, մաքրանքն եւ թիւերը, բեռնաւորման վարձը, փոխադրութեան պայմանաժամը, յապաղման պարագային վճարելի տուգանքը, բեռնաւորողին անունն եւ ո՞ւր բնակիլը, եւ վերջապէս ապրանքն ստացողին հասցէն: Բեռնագիրը կը զրոշմուի եւ զրկողին կամ յաճախ յանձնակատարին կողմէ կ'ստորագրուի: Կրնայ հրամանի ըլլայ, կամ բերողին յանձնելի:

(2) Քօնէսքմանը բեռնագիր մ'է որ ծովու ճամբով փոխադրուած ապրանքին համար կը տրուի. մինչ միւսը ցամաքի ճամբով փոխադրուածին համար է: Քօնէսքմանն ալ կրնայ հրամանի կամ բերողին յանձնելի ըլլալ, եւ պէտք է արեւուազն չորս օրինակ ըլլայ, մին բեռնաւորողին համար, երկրորդը՝ ապ-

Ապրանք յանձնարարողը պէտք է որոշէ նաեւ մաքսային գործառնութեանց և ապահովագրութեան խնդիրները, Գործարանատէր մը երբեմն կը չփութի հրամանի մը գործադրութեան մէջ, այնպիսի պարագաներու համար որոնք նախագծուած չեն: Մարդիկ կան որ մինչեւ իսկ պատատումի եղանակին համար ալ հրահանգներ կուտան: Ապրանքի յանձնարարութիւն մը համազօր է վաճառման, որ առեւտուրի ամէնէն էական գործողութիւն մ'է, քանի որ ամէն գործողութիւն կը կայանայ գնման և վաճառման մէջ: Արդ, այն որ հրաման մը կ'ընդունի, պէտք է ճշտիւ գործադրէ տրուած հրահանգները, ապա թէ ոչ պատասխանատու կ'ըլլայ: Հրահանգ տուողն ալ պէտք է որոշապէս և առանց երկդիմութեան յայտնէ իր ըսելիքները: Այս կերպով միայն առաջը կ'առնուի առաքողին կողմէ գործուած սխալներուն, վասն զի եթէ անորոշ գրուած ըլլայ, առաքողը կրնայ ըստ օրինի յաճախորդին տուժել տալ վնասը:

Monsieur,

Au reçu de la présente, veuillez acheter pour notre compte, au mieux de nos intérêts, 50 tonnes d'huile de caméline, et nous expédier de suite par roulage ordinaire. Si, pour qu'elles partent immédiatement, il fallait compléter le chariot, nous vous autorisons à acheter le surplus. Notre acheteur exige prompte arrivée; il n'y a donc pas un instant à perdre. Remboursez-vous sur nous à votre convenance, après avis.

Recevez, Monsieur, nos cordiales salutations,

...

ըանքն որո՛ւ որ պիտի յանձնուի անոր համար, երրորդը՝ նաւապետին եւ չորրորդը՝ նաւատէրին համար:

(3) Յայտնի է թէ Շարդ Բարդի անունը կ'տրուի շոգենաւ մը վարձելու կամ ապրանքներ բեռնաւորելու պայմանագրին, Առաջ, շոգենաւ մը վարձելու վերաբերեալ պայմանագրութիւնը կը գրուէին մագաղանի մը վրայ, զոր մէջտեղէն երկու կտոր կ'ընէին, մին՝ նաւը վարձողին եւ միւսը վարձու տուողին համար, երբ ապրանքն իր որոշեալ տեղը հասնէր, այդ երկու կտորները կը միացնէին, պայմանագրին պարունակութիւնն հասկնալու համար: Ասկէ եկած է Շարդ-Բարդիի անունը:

Monsieur,

La présente a pour unique but de vous contremander la demande que j'ai faite le 27 du mois dernier à Mr. P. votre voyageur; il m'a rendu ces fers rendu franco à Redon, et à condition qu'ils y seraient arrivés dans le courant du présent, ce qui est aujourd'hui impossible, notre rivière n'étant pas navigable, et ne pouvant l'être avant le mois d'Octobre prochain, car les réparations que l'on fait sont à peine commencées. Comme il ne me serait plus possible de recevoir vos fers par eau, je serais réduit à les faire venir par terre, ce qui m'en augmenterait tellement le prix que je ne pourrais les vendre. D'un autre côté, si je les laissais à Redon, il faudrait payer le magasinage, et vous savez que cette marchandise ne peut pas supporter tous ces frais.

Veillez donc, je vous prie, regarder ma demande comme non avenue et ne pas m'expédier ces fers car je vous préviens que je les laisserais pour votre compte.

J'ai l'honneur de vous saluer.

...

ԱՌԵՒՅՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ ԱՌԵՒՅՐԱԿԱՆ ՕՐԵՆՍԳԻՏՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԵՒՅՐԱԿԱՆ ԱՌԵՒՅՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. — Անանուն ընկերութիւնք ըստ օրինի կառավարութեան արտօնութեամբ միայն կրնան կազմուիլ: Արդ, ինչիւր եղած է թէ օտար անանուն ընկերութիւնք կրնան օրինական գոյութիւն ունենալ, զոր օրինակ Ֆրանսայի մէջ, եւ իրենց իրաւունքները պաշտպանել Ֆրանսական դատարաններու առջեւ: Խնդիրը լուծուած է 1857 Մայիս 30ի օրէնքով: Պետիոյ եւ Ֆրանսայի մէջ այս ընկերութիւնք կրնան իրենց իրաւունքները վայելել եթէ օրինաւոր կազմակերպութիւն մը ունին եւ երբ երկրին օրէնքներուն կը համակերպին:

Մասնաւոր կանոններ կեանքի ապահովագրական ընկերութեանց համար. — Եթէ անանուն ընկերութիւնք այսօր մասնաւոր արտօ-

նութիւն առնելու հարկէն ազատ են, բայց այս արտօնութիւնն անհրաժեշտ է կարգ մը ընկերութեանց համար, ո՛չ թէ իրենց ձեռն. այլ իրենց գործառնութեանց բնութեանը պատճառաւ: Ասոնք են կեանքի ապահովագրական ընկերութիւնք: Միւսները ինչպէս հրդեհի, սառույցի դէմ եւ ծովային ապահովագրական ընկերութիւնք կրնան կազմուիլ սովորական անանուն ընկերութեանց պէս:

Յօդ. 5. — ՓՈՓՈԽԵԼԻ ԴՐԱՄԱԳԼԽՈՎ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Գործակցական ընկերութիւններ եւ անոնց գլխաւոր ձեւերը. — Այն ընկերութիւնները, զորս փոփոխելի դրամագլխով ընկերութիւններ կ'անուանէ 1866ի Ֆրանսական օրէնքը, աւելի ծանօթ են գործակցական ընկերութիւնք որք մինչեւ հիմա երեք գլխաւոր ձեւեր ունեցած են. այն է սպառման ընկերութիւններ, փոխադարձ վարկի ընկերութիւններ և աւտագրութեան ընկերութիւններ: Սպառման ընկերութեանց նպատակն է մեծաքանակ գնել օրական սպառելի ապրանքներ կամ նախանիւթեր զորս ապա փոքր քանակութեամբ կը ծախէ ընկերներուն: Անոնք այս կերպով կ'օգտուին մեծաքանակ գնումի առաւելութիւններէն, տեսակէն եւ ածնութեւէն: Սպառման ընկերութեանց շատերն երրորդներու ալ կը ծախեն, եւ իրենց ըրած շահը կը բաժնեն ընկերներու միջեւ: Փոխադարձ վարկի ընկերութիւնք տեսակ մը խնայողական սընտուկներ են զորս իրենք կը վարեն: Այս ընկերութեանց գլխաւոր առաւելութիւնը սա է որ ստորագրեալ մուրհակի մը փոխարէն փոխատուութիւններ կ'ընեն ընկերներուն, այսինքն վարկ կը բանան խանութպաններու եւ գործաւորներու որք ուրիշ տեղէ պիտի չկրնային դրամ գնտել: Այս ընկերութիւնք մեծ յառաջդիմութիւն ըրած են Գերմանիոյ մէջ եւ ծանօթ են ժողովրդական պանքաներ անունով: Այս կարգի 900է աւելի պանքաներ կան հոն: Արտագրութեան ընկերութիւնները անոնք են զոր կը կազմեն գործաւորներ եւ իրենց աշխատութիւնն եւ անոնց շահը մէջտեղ կը գնեն: Այս ընկերութեան մատուցած ծառայութիւնն ակնհայտ է: Գործաւորը փոխանակ միայն մէկ աւուրչէքի իրաւունք ունենալու, անոր կը միացնէ մէկ մասն այն շահուն զոր կրնայ արտագրել ձեռնարկութիւնը: Այս գլխաւոր ձեւերէն զատ, կան նաեւ ուրիշ ընկերութիւններ որք կը կազմուին ընկերներուն համար բնակարաններ շինելու նպատակաւ: Ասիկա ալ կարեւոր եւ օգտակար կիրառութիւնն է գործակցական սկզբունքին:

Ը ընկերութեանց նկարագիրը. — Փոփոխականութիւն դրամագլխին. — 1867ի Ֆրանսական օրէնքը գործակցական ընկերութիւն անունը

չէ գործածած եւ չէ փորձած սահման մը գծել, վախճալով որ անոնց զարգացումը կ'ըլատէ: Այս ընկերութեանց որոշիչ նկարագիրը կը կայանայ իրենց դրամագլխին յաւելման մէջ՝ յաջորդական վճարումներով զոր կ'ընեն նոր ընկերները, եւ այդ դրամագլխին նուազման մէջ, որ կրնայ առաջ գալ ընկերներու հեռացումով կամ ընկերներէ ոմանց վճարումներուն մասնակի յետս պահանջումով: Անձի եւ դրամագլխի այս փոփոխականութեան պատճառաւ, այս ընկերութիւնք կ'կոչուին փոփոխելի դրամագլխով Ընկերութիւններ:

Դժուարութիւններ՝ 1867ի Ֆրանսական օրենքին առաջ. —Այս առեւտրական ընկերութիւնք դժուարաւ կ'կազմուէին 1867էն առաջ: Նախ՝ առեւտրական ընկերութեանց կազմութեան մէջ ընդհանուր սկզբունք է որ ընկերք չկարենան ընկերութենէն քաշուիլ, կամ իրենց դրամագլխին ետ առնել, առանց հաշուեյարդարութեան: Այդ, այս տեսակ ընկերութեանց համար անհրաժեշտ է որ ընկեր մը, որ կ'անդամակցի, կարենայ ըստ կամս քաշուիլ. կամ նոյն իսկ, ի հարկին, իր վճարած գումարին մէկ մասն ետ առնել: Առեւտրական ընկերութենէ մը քաշուելու կամ վճարած գումարին մէկ մասն ետ առնելու իրաւունքը գործադրուած ատեն հարկ եղած էր իւրաքանչիւր փոփոխութեան՝ մասնաւոր հրատարակութիւն ընել, որ դժուարութիւններու և ծախքերու դուռ կը բանար: Հարկ էր ուրեմն այնպիսի օրէնք մը որ արտօնէր ընկերները, առանց ֆլաս հասցնելու երրորդներու, առեւտրական ընկերութեան մը մէջ մտնել, կամ անկէ քաշուիլ, այսինքն իր խնայութիւնները բերել յանձնել եւ կամ ուզած ատեն ետ առնել զանոնք եւ ուրիշ տեղ շահագործել: Նկատողութեան առնուեցան նաեւ բաժնեթուղթերը, որք 100 ֆր.էն պակաս չէին կրնար ըլլալ, եւ հարկ էր որ առնուազն մէկ քառորդը, այսինքն 25 ֆր.ը, կանխաւ վճարուէր: Ասիկա չէր յարմարեր գործաւորներուն որք օրն օրին կը խնայեն իրենց դրամը: Ահա թէ ի'նչպէս այս արգելքներն հարթուեցան 1867ի օրէնքով. —Ամէն ընկերութեան մէջ կրնայ պայման դրուիլ որ ընկերային դրամագլուխը աւելնայ յաջորդական վճարումներով կամ նոր ընկերներու ընտրութեամբ, և նուազի դրամագլուխներու ամբողջական կամ մասնակի վերադարձումով: Փոփոխելի դրամագլխով ընկերութիւնը կ'վարի սովորական կանոններու համաձայն, բայց չի լուծուիր ընկերներէն մէկուն յետնելովը, քաշուելովը կամ սնանկանալովը, այլ կ'շարունակէ միւս ընկերներուն միջեւ, երբ այս ընկերութիւնը բաժնեթուղթով կազմուած Քօմանսիթ ընկերութեան կամ անանուն ընկերութեան ձեւն առնէ,

կ'եթարկուի ինչ ինչ մասնաւոր կանոններու որք կ'վերաբերին 1. — Դրամագլխին, 2. — Բաժնեթուղթերու ձեւին ու թիւին, 3. — Վճարեալ գումարներու վերադարձումին և ընկերներու քաշուելուն:

Ընկերային դրամագլխին սահմանափակումը. — Նախ՝ ընկերային դրամագլուխը չի կրնար 200,000 ֆրանքէն աւելի ըլլալ, բայց կրնայ տարուէ տարի աւելնալ, յաւելեալ մասն 200,000 ֆրանքը չանցնելու պայմանաւ: Այսպէս, երկրորդ տարին, դրամագլուխը կրնայ 400,000 ֆրանք ըլլալ, եւ երրորդ տարին՝ 600,000 ֆրանք. և այսպէս յաջորդաբար:

Բաժնեթուղթերուն քիւն ու ձեւը. — Երկրորդ՝ բաժնեթուղթերը չեն կրնար յիսուն ֆրանքէն պակաս ըլլալ, որուն մէկ տասներորդը՝ այսինքն 5 ֆրանքը, պէտք է անմիջապէս վճարուի: Ընկերութիւնն այն ատեն միայն կը կազմուի երբ այս մէկ տասներորդները վճարուած ըլլան: Բաժնեթուղթք անուանական են: Բերողին վճարելի ձեւն ընդունուած չէ փոփոխելի դրամագլուխ ունեցող ընկերութեանց համար: Վարչական կամ ընդհանուր ժողովները կրնան չարտօնել բաժնեթուղթերու փոխանցումը, որով ընկերք միջոց կ'ունենան արգելելու որ փոխանցումով այս առեւտրական ընկերութեան մէջ չմտնեն այնպիսի անձեր, որոնց ներկայութիւնը պիտի վնասէր ընդհանուր համերաշխութեան, զարգացման և կանոնաւոր վարչութեան: Բաժնեթուղթերու վրայ առուծախ կ'ըլլան ընկերութեան կազմութենէն ետքը միայն:

Վնասուած գումարներու յետ պահանջումները. — Երրորդ՝ մէն մի ընկեր կրնայ Ընկերութենէն քաշուիլ, եթէ պայմանագրին մէջ արգելիչ տրամադրութիւն մը չկայ: Բայց ամէն պարագայի մէջ որոշ սահման մը չի կրնար գծուիլ ետ պահանջուելիք գումարին համար որ ընկերային դրամագլխին մէկ տասներորդէն պակաս չի կրնար ըլլալ: Այսպէս, ենթադրելով որ ընկերային դրամագլուխը 10,000 ֆրանք ըլլայ, 1000 ֆրանքէն աւելի չի կրնար պահանջուիլ: Կրնայ պայման դրուիլ նաեւ որ բաժնետէարց Ընդհանուր ժողովն իրաւունք ունենայ որոշելու թէ ընկերներէն մէկը կամ մի քանին պիտի դադրին ընկերութեան մասնակից ըլլալէ:

307. 6. — ԸՆԿԵՐԱԿՅՈՒԹԻՒՆ՝ ՄԱՍՆԱԿՅՈՒԹԵԱՄԲ

Նկարագիր. — Ֆրանսական Առեւտրական Օրինագիրքը կ'ճանչնայ նաեւ այս առեւտրական ընկերակցութիւնը, որ շատ անգամ կը կոչուի կեսի հաւուոյ գործողութիւնք: Այս ընկերակցութեան

էական նկարագիրը սա է որ գործառնութիւնք կ'ըլլան մասնա-
կիցներէն մէկուն անուամբ եւ ո'չ թէ ընկերային անունի մը
տակ: Երրորդները չեն ճանչնար այս ընկերակցութիւն եւ անոր
հետ գործառնութիւն չեն ընեն: Ընկերային յարաբերութիւնք
ընկերներուն միջեւ միայն գոյութիւն ունին: Այսպէս, վաճառա-
կան մը, որ ապրանք գնել կ'ուզէ, ուրիշի մը կ'առաջարկէ այս
գործին մէջ մտնել դրամագլուխ հայթայթելով անոր և շահուն
մասնակից ընելով: Երբ առաջարկն ընդունուի, գաղափարը թե-
լադրողը իր անուամբ կ'գնէ ու կ'ծախէ ապրանքները: Ընկերակ-
ցութեան նկարագիրը կ'որոշուի այն հաշիւով որ պիտի հաստատ-
ուի ընկերներուն միջեւ երբ գործը վերջանայ: Մասնակցութեամբ
կազմուած այս առեւտրական ընկերակցութիւնք ազատ են հրա-
տարակութեան պայմանէն: Իրենց գոյութիւնը կը հաստատուի
Առեւտրական Օրինագրքին ընդունած զանազան եղանակներով,
ինչպէս թղթակցութիւն, տետրակ, նոյն իսկ վկայ: Շահակից կող-
մերը պայմանադրութեամբ կ'որոշեն շահու և փնասի բաժանման
համեմատութիւնն և ուրիշ պայմաններ:

ՀԱՏՈՒԱԾ Գ.

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՅ ՊԱՅՄԱՆԱԳԻՐՆԵՐՈՒՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Հրատարակութեան պէտքը. — Առեւտրական Ընկերութիւնը միա-
յուն եւ կանոնաւոր յարաբերութեան մէջ ըլլալով հատարակու-
թեան հետ, հարկ է որ այս վերջինը գիտնայ այդ ընկերութեան
կազմութեան պայմանները: Ահա այս է պատճառը, որով առեւ-
տրական ընկերութեան մը պայմանագիրն հրատարակութեան կը
տրուի: Այս հրատարակութիւն օգտակար է նոյն իսկ ընկերու-
թեան վարկին համար, զի երեւան կը հանէ անոր կազմակեր-
պութիւնը և ներկայացուցած երաշխաւորութիւնները: Բոլոր ա-
ռեւտրական ընկերակցութիւնք, բաց ի մասնակցութեամբ կազ-
մուած են, Առեւտրական Օրինագրքի տրամադրութեամբ ենթա-
կուած են իրենց պայմանագրերն հրատարակութեան տալու կա-
նոնին: Միայն ձեւերը կը փոխուին ընկերութեան ընկերութեան
համեմատ: Այս ձեւերը կարգադրած է 1867ի օրէնքը:

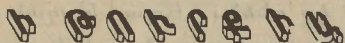
Ընկերութեան պայմանագրին աւանդումը. — Հրատարակութիւնն
երկու գլխաւոր ձեւակերպութիւններ ունի որոնք եթէ զանց
առնուին, ընկերութիւնը լուծեալ կը նկատուի: Առաջինն է ըն-
կերութեան պայմանագրին մէկ պատճէնը աւանդ ձգել տեղւոյն

առեւտրական դատարանին դիւանատունը, ընկերութեան կազմութենէն մինչեւ մէկ ամիս: Երբ բաժնեթուղթով կազմուած ֆոնդսիդ ընկերութիւն է, պէտք է նստարութեան կողմէ վաւերագիր մ'ալ ըլլայ հաստատող թէ ընկերային դրամագլուխը կազմուած է և մէկ քառորդը վճարուած: Նաև ընդօրինակութիւնը բաժնետեարց առաջին Ընդհանուր ժողովին ատենագրութեան, ուր արձանագրուած կ'ըլլան ընկերութեան գոյութեան պայմաններն եւ վարիչներուն ու քովսէրներուն անունները: Վերջապէս նաև ընկերներուն անուանական ցուցակը, որու մէջ պէտք է գրուած ըլլան անոնց անունը, ո՛ւր բնակելին եւ քանի՛ բաժնեթուղթ ունենալին:

Լրագրական հրատարակութիւն.— Երկրորդ ձեւակերպութիւնն է ընկերութեան պայմանագրին մէկ ամփոփոյքն հրատարակել այն լրագրին մէջ որ դատարանին կողմէ նշանակուած է պաշտօնական ազդերն հրատարակելու համար: Այս հրատարակութիւնը պէտք է տեղի ունենայ մէկ ամսուան մէջ: Հրատարակուած ամփոփոյքը կը պարունակէ ընկերային անունը, յանուն ընկերութեան ստորագրելու արտօնուած ընկերներուն անունները, ընկերութեան սկզբնաւորութեան և վերջաւորութեան թուականները ևլն.: Եթէ ընկերութիւնը անանուն է, ամփոփոյքին մէջ կ'գրուի ընկերային դրամագլխին գումարը եւ այն քանակութիւնն որ պիտի առնուի չահէն, պահեստի դրամագլուխը կազմելու համար: Եթէ ընկերութիւնը զատ զատ տեղեր վաճառատուն ունի, իւրաքանչիւր տեղոյ լրագիրներուն մէջ կ'հրատարակուի ծանուցումը:

ԽԱՅՈՒԷԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Սահուէն թուրքիոյ մէջ առաջնակարգ եւ անհրաժեշտ ապրանք մ'է, որ մեծաքանակ կ'սպառուի: Մեր նաւահանգստին տարեկան միջին ներածումը կը հաշուուի իւր 80,000 պարկ, մէն մի պարկ զուտ 60 քիլո: Այս ժամանակներ հետեւեալ կերպով կը բաժնուին.—

60—65,000 պարկ Ռիօ, 5—7000 Սանդօս: (Ուղղակի Պրազիլիայէ, Մարսիլիոյ, Ճէնովայի կամ Դրիէսդէի ճամբով)

5—8000 Ռիօ և Սանդօս, զոր կը ներածեն Մարսիլիոյ, Հաւրի, Ճէնովայի, Համպուրկի կամ Դրիէսդէի վաճառականները:

ինչպէս կը տեսնուի, գնումներն ուղղակի Պրազիլիայէ կ'ըլլան գրէթէ ամբողջութեամբ: Երբ գիները բարձր ըլլան Ռիոյի և Սանդուի մէջ, այն ատեն միայն վերոյիշեալ մեծ նաւահանգիստներու վաճառականք կը խորհին օգուտ քաղել փոխանակագնի փոփոխութենէն, խահուէի վաճառումներ ընելու համար ի Պոլիս: Երկու տարի առաջ մեր վաճառականներէն ո՛չ մին չէր խորհած իր յանձնարարութիւններն ուղղել ի Ռիո: Մօֆա խահուէն, որ սակայն օսմանեան բերք մ'է եւ տեսակն ընտիր, մեծ սպառում մը չունի ի Պոլիս: Երբ գինն իջնէ, 60 քիլոնոց 600 պարկ կը ծախուի: Միջին գինն է օխան 12—13 շրշ, այսինքն Ռիոյի առաջին տեսակի կրկին գինը: Ուրիշ տեղերու խահուէներն անծանօթ են հոս: Զանոնք մեր հրապարակին վրայ քշելու համար, պէտք է Ռիոյի խահուէին գինէն աւելի պակասի տալ, վասն զի մեր յաճախորդները վարժուած են Պրազիլիոյ խահուէներուն եւ անոնցմով կը գոհանան: Ուրիշ տեսակ խահուէ մը ընդունել տալու համար անոնց, պէտք է աժան տալ, ինչ որ անկարելի է, վասն զի միւս խահուէներն աւելի սուղ են:

Ուղղակի Պրազիլիայէն եկած խահուէները կը ծախուին Պոլիս յանձնելի: Գիները կ'որոշուին չիլինով եւ կը կշռուին անգլիական կենդինարով, այսինքն 50³/₄ քիլօ, սերոպական մեծ նաւահանգիստներէ ներածուած խահուէն կը սակարկուի 50 քիլոյի վրայ: Իրամական միութիւնն է չիլինը, Ֆրանքը կամ քուրոնը: Թէեւ վճարումը կանխիկ է, բայց 8—15 օր սլայմանաժամ կը տրուի: Դրիէսդէ երբեմն կը շրջէր մեզ ներկուած խահուէներ, որք իրենց իրական տեսակէն աւելի ընտիր կ'երեւէին: Օսմ. Մաքսատունն իրաւամբ արգիլեց այս ներկուած խահուէները: Խահուէի նմոյշները միշտ կը ներկայացուին մութ կապոյտ թուղթի մէջ, որովհետեւ այս գոյնն աւելի աղւոր կը ցուցնէ ապրանքը:

* * * Հոս ընդհանրապէս կը խորովին խահուէն, և յետոյ մետաղեայ տուփի մէջ կը դնեն: Ապա կ'աղան գրէթէ ամէն օր, վասն զի թարմ աղացուած խահուէն աւելի հոտ ունի: Քանի մը տարիներէ ի վեր թէյը կը մըցի խահուէին հետ, մանաւանդ գործաւոր դասուն մէջ: Անշուշտ անոնք խահուէն կը նախընտրեն, բայց խահուէի փոքր գաւաթի մը տեղ, նոյն գինով կ'ստանան թէյի խոշոր գաւաթ մը, որ աւելի կը աաքցնէ, եւ մանաւանդ թէյ կրնան իրենց հացը թաթիւել թէյին մէջ, ի Թուրքիա, խահուէն սպառման տուրք չունի: Միայն 80³/₁₀ մաքսատուրք կը վճարէ արժէքին վրայ, ինչպէս միւս ապրանքները: Հետեւապէս ընթացիկ տեսակները, միջին հաշուով, կը ծախուին 6—7 շրշի, առ մէն մի քիլօ:

Առեւտրական եւ Տնտեսական ԱՅԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԹՈՒՐԲԻՈՅ

ԻԳ. — ԵԷՄԷՆ

Բնակիչ 2,500,000: Տարածութիւն 256,132 քառ. քիլմ: Ունի 4 Սանճաք, 27 Բազա, 75 Նահիյէ, 1333 Գիւղ.

1. — ԵԷՄԷՆԻ սաննազ

1. ԵԷՄԷՆ 9 Նահիյէ. 150 գիւղ: = 2. Ճէպէլի հարաշ. 3 — 39 = 3. Քէվքէպան. 2. = 4. Անիս. 3 — 579 = 5. Հաճճէ. 4 — 39. = 6. Ջամար. 2. = 7. Եէրիմ. — 190. 8. Րէտա. 2 — 11. = 9. Իմրան. 1 — 12.

2. — Հոսէյսայի սաննազ

1. — Հոսէյտա. 2 Նահիյէ. = 2. Ջէյտիէ. 1. = 3. Հահիէ. 1. = 4. Ճէպէլը րիմէ. 3. = 5. Հաճուր. 6. = 6. Պէյթ էլ Փըքիյէ. = 7. Պաճիլ. = 8. Էպու արիշ. 1. = 9. Ջէպիտ 3:

3. — Ասիւրի սաննաֆ

1. Ասիւր. 4. = 2. Մէհաիլ. = 3. Րիճալլէլմա. = 4. Բան-Փիտէ. 3. = 6. Պէնի չէհր. 7. = 6. Ղաժիտ. 4. = 7. Սապրա. 2 — 24:

4. — Թաազի սաննաֆ

1. Թաազ. 4 Նահիյէ — 161 »իւղ. = 2. Եպ. 1 — 15. = 3. Էօտէյն. 1 — 71. = 4. Բաթապա. 3 — 52. = 5. Հաճրիյէ. 2 — 108. = 6. Մուեա. = 3:

ԵՐՈՊԱԿԱՆ ԹՈՒՐԲԻՈՅ ՎԻԼԱՅԵԹՆԵՐԸ

ԻԴ. — ԷՏԻՐՆԷ

Բնակիչ 1,025,000: Տարածութիւն 39,000 քառ. քլմ.:

1. Էսիւրեի սաննաֆ. — 1. Էտիրնէ, 3 գիւղախումբ, 106 գիւղ = 2. Ճիսըր Մուսթաֆա փաշա 3—53 = 3. Գարաճա Ալի 8—94 = 4. Ճիսըր Էրիէնէ (Ուզուն Քէօիւրիւ) 3—67 = 5. Տի-մէթօքա 4—42 = 6. Օրթաքէօյ 5—75 = 7. Հավզա 1—35:

2. Կիւմիլիկիւնայի սաննաֆ. — 1. Կուսիւլճինա 7 — 287 = 2. Սուլթան Եէրի 5—145 = 3. Աիւր չէլէպի 6—41 = 4. Իս-

քէչէ (Քսանթի) 5—107 = 5. Էյրիտէրէ 5—27 = 6. Տարը Տէրէ 2—20:

3. Բրբ-Քիլիսէի սաննաւ. — 1. Բըրբ Քիլիսէ 6—57 = 2. Թրնովա 4—24 = 3. Ախթէբօլու 1—14 = 4. Լիւլէ Պուրկազ 2—58 = 5. Վիզէ 4—46 = 6. Մէտիա 1—5 = 7. Պապա Էսքի կամ Պապայը Աթիբ 3—31:

4. Տէսէ Աղանի սաննաւ. — 1. Տէտէ Աղաճ 5—42 = 2. Էնօ 1—18 = 3. Սօֆուլու 6—98:

5. Թեփրսաղի (Posoupo) սաննաւ. — 1. Թէփրտաղ 5—75 = 2. Մալկարա 4—83 = 3. Չօրլու 2—39 = 4. Հայրապօլու 3—83:

6. Կէլիպօլուի սաննաւ. — 1. Կէլիպօլու 3—22 = 3. Քէշան 3—41 = 3. Շարքէյ 1—35 = 4. Միւրէֆթէ 2—12:

ԻԵ. — ՍԵԼԱՆԻԿ

Բնակիչ 875 000, Տարածութիւն 40 000 քառ. քլմ., Ունի 3 սանձաք, 23 քաղա, 16 նահիյէ, 1860 գիւղ:

1. Սելանիկի սաննաւ. — 1. Սելանիկ 2—101 = Քէսէնտիրէ 1—87 = Գարաֆէրիյէ 1—45 = 4. Եէնիճէ Վարտար 1—99 = 5. Վուտինէ 2—80 = 6. Լանքաղա 0—98 = 7. Կէվէլի 0—57 = 8. Ավրաթ Հիսար 1—143 = 9. Թօյրան 0—85 = 10. Սթրումնիցա 0—15 = 11. Քէօբրիւի 3—91 = 12. Գաթէրին 2—72 = 13. Այնէրօզ:

2. Սերեզի սաննաւ. — 1. Սերեզ 0—163 = 2. Մէնլիբ 0—50 = 3. Զիհնա 0—57 = 4. Զարլըք 0—12 = 5. Բէդրիչ 0—60 = 6. Թիմուր Հիսար 1—77 = 7. Զումայի Պալա 0—42 = 8. Նէվրօքօր 0—120:

3. Տրամալի սաննաւ. — 1. Տրամա 2—131 = 2. Քավալա 0—21 = 3. Սարըչապան 0—62 = 4. Բրէվէչդա 1:

ԽՄԱԳՐԱՊԵՏ—ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ
ԱՐՄԷՆ ԼՈՒՍԻՆԵԱՆ

ՏՊԱԳՐԻՉ—ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ
ԴՇԱՆ Կ. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ:

Պապը Ալի հատտէսի, Թիւ 38, Իգոտամ լրագրին դէմ

աշակերտները ընդունելու և մոտորի կամ այրի վարպետ մը չի կրնար իրր աշակերտ իր քով բնակեցնել անչափահասները և աշակերտ ընդունելու անկարող են նաև այն անձերն որք դատապարտուած են ոճիրի եւ բարոյականի դէմ արարքներու համար և Այսու հանդերձ այս կարգի անձերը, երբ իրենց պատժոյն աւարտելէն մինչեւ երեք տարի միեւնոյն տեղը բնակին, կրնան աշակերտ չընդունելու մասին օրինական արգելքը վերցնել տալ քաղաքապետին որոշմամբ, որ կը քննէ թէ այս մարդիկը պատուաւոր կեանք մը անցընել սկսած են թէ ոչ։ Վարպետը նիւթական եւ րաւոյական պարտքեր կ'ստանձնէ հանդէպ աշակերտին։ Անոր պէտք է սորվեցնէ իր արհեստը, եւ հետեւապէս պէտք չէ ուրիշ աշխատութիւններու գործածէ զայն, կամ անոր կարողութենէն վեր աշխատութիւն տայ։ 1892 Նոյեմբ. 2ի ֆրանսական օրէնքին համաձայն, աշակերտութիւնը չի կրնար սկսիլ 13 տարեկանէն առաջ կամ գոնէ 12էն առաջ, եթէ տղան իր նախնական ուսմանց վկայականն առած է արդէն։ Գիշերային աշխատութիւնն արգելուած է 18 տարեկանէն վար տղոց, ինչպէս նաեւ անչափահաս աղջիկներու և կիներու համար։ Օրական աշխատութիւնը 10 ժամուանցնելու չէ մինչեւ 16 տարեկան աշակերտի համար, և 11 ժամը՝ 18 տարեկան աշակերտի համար։ Վերջապէս օրէնքը կը պատուիրէ շաբաթն օր մը հանգիստ տալ, որ կրնայ կիրակիէն վատ ուրիշ օր մ'ըլլալ։ Նաեւ տօնի օրերուն։ Միւս կողմէ, վարպետը պարտաւոր է հսկել աշակերտին բարոյականին ու վարմունքին վրայ եւ անոր ծնողքին կամ պաշտպաններուն իմաց տալ անոր յանցանքները, բացակայութիւնները, հիւանդութիւնները։ Բայց վարպետն իրաւունք չունի պատժելու։ Գալով աշակերտին, պարտաւոր է հաւատարմութիւն, հնազանդութիւն և յարգանք ցոյց տալ իր տիրոջ և անոր օգնել իր աշխատութեամբ։ Աշակերտութիւնը կը տեւէ որչափ ատենի համար որ որոշուած է։ Օրէնքը տեւողութիւն մը չի սահմաներ և տեղական սովորութիւններուն կը ձգէ։ Պայմանաժամին աւարտումէն ետքը, վարպետը պարտի վկայական մը տալ աշակերտին, հաստատող թէ պայմանագրութիւնը գործադրուած է։ Այսու հանդերձ, աշակերտութեան պայմանագիրը կրնայ ջնջուիլ որոշեալ ժամանակին աւարտումէն առաջ, երկու կողմերէն միոյն կամքովը, առաջին երկու ամիսներուն մէջ որք « փորձի ժամանակ » կը նկատուին, և կամ թէ երկու կողման հաւանութեամբ։ Իսկ անչափահաս աղջիկներու համար պայ-

մանագրութիւնը խզուած կը նկատուի երբ վարպետին կինը կամ անոր տունը վարող ուրիշ ո՛ր է կին մեռնի, կամ աղջիկն ամուսնանայ եւն. : Պայմանագրին ջնջումը, պարագային համեմատ կրնայ տեղի տալ քննուեց հատուցման դոր կը վճարէ պայմանագրութեան ջնջումն առաջ բերող կողմը : Յորմէ հետէ մեքենաներու գործածութիւնը մեծապէս տարածուած է և աշխատութեան բաժանումը շեշտուած, աշակերտութիւնը բացառիկ հանգամանք մը առած է ճարտարարուեստի մէջ : Արդ, խորհուած է դպրման տանիւ այն հետեւանքներուն, զոր այսպիսի միտում մը կրնայ առաջ բերել արհեստական ուսուցման անկումի տեսակէտով, և օրէնսդիրը ջանացած է արհեստական կրթութիւնը զարգացնել և կազմակերպել մասնաւոր հաստատութիւններու միջոցաւ, ինչպէս են աշակերտութեան վարժարաններ, արհեստական նախակրթարաններ, առեւտրական և ճարտարարուեստական գործնական դպրոցներ, և արհեստի մասնաւոր վարժարաններ, որք մէկ արհեստի միայն կը պատրաստեն ուսանողը, ինչպէս է Պրզանտոնի ժամագործութեան վարժարանը, Տուէի հանքագործութեան վարժարանը, եւլն :

Գերմանիա, Դանիա, Հունգարիա, Աւստրիա և Ամերիկա մասնաւոր օրէնքներ ունին աշակերտութեան պայմանագրի մասին : Իսկ Իտալիա, Պելժիա և Անգլիա մասնաւոր օրէնք չունին, բայց արհեստական ուսուցման ոյժ կուտան մասնաւոր վարժարաններու մէջ :

Անոնք որ աշակերտութեան օրէնքներու մասին աւելի ընդարձակ տեղեկութիւն ունենալ կ'ուզեն, կրնան կարգաւ հետեւեալ գրքերը. — Աւալիերսին ու վարպետին առձեռն օրինագիրք. հեղինակ՝ Դոնդան, 1 հատոր (1885) : — Աւալիերսութեան պայմանագիրք՝ Բէռլին (1878), և Միլիոն (1881) :

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. — (Ապահովագրութեան ճնշեսական եւ ընկերային դերը. — Ապահովագրական ընկերութեանց մասին օրէնքներ եւ պայմաններ. — Գիտութիւն եւ արուեստ ապահովագրութեան. — Սահման. — Վիճակագրութիւն. — Սեքսիա. — Ապահովագրութեան կիրառութիւնք. — Ծովային, հրդեհի, կեանքի, արկածներու եւ երկրագործական ապահովագրութիւնք, եւայլն) : — Ապահովագրութեան ընդհանրացումը տնտեսական մեծ եւ ուրախալի իրողութիւն մ'է : Երեսուն տարի առաջ ծովային, հրդեհի եւ կեանքի ապահովագրութիւնք միայն կային, մինչդեռ այսօր կարելի է ա-

մէն վտանգներու դէմ ապահովագրուիլ։ Անշուշտ տակաւին շատ յառաջդիմութիւններ կան ըլլալիք, բայց հիմակ որ մզումը տըրուած է, կատարելագործութիւնը ժամանակի խնդիր մ'է միայն։ Ապահովագրութեան սկզբունքն եւ իր կիրառութեան ընդհանրութիւնը խնդրոյ առարկայ չեն կրնար ըլլալ։ Ընդհանրապէս կ'ընդունուի թէ անիկա ընկերակցութեան ամէնէն օգտակար մէկ ձեւն է եւ հզօրապէս նպաստած է վաճառականութեան եւ ճարտարաւուստի տարածման, եւ հանրային հարստութիւնն աւելցուցած է։ Մարդասիրութենէ աւելի աղէկ բան մ'է ապահովագրութիւնը, կազմակերպեալ նախաձեռնութիւն մ'է, ինչպէս կոչած են իրաւամբ։ Իր նպատակն է անզգալի ընել նիւթական հետեւանքներն ամէն տեսակ արկածներու, որոց անդադար ենթարկուած է մարդ, ինչպէս նաւաբեկութիւն, հրդեհ եւայլն։ Հարիւր հազար ֆրանքի աղէտ մը, հարիւր հազար կոտորակներու բաժնուելով, աղէտ ըլլալէ կը դադրի այլ եւս։ Չարիքը դարմանուած է ինքնաշարժ կերպով, եթէ կարելի է այսպէս ըսել։ Ապահովագրութեան միջոցաւ, հրկիզուած գործարանն անյապաղ պիտի վերաշինուի, և ընտանիքի հայր մը պիտի կրնայ ապահովել իր զաւակներուն ապագան։ Ապահովագրողը անգնահատելի արժէքով ապրանք մը կը ծախէ — ապահովութիւն։ Եւ այս ապահովութիւնը կ'աւելցնէ արտադրողին բարոյական կորովը, եւ կը մտրակէ անոր ձեռներեցութեան ոգին։ Ուրեմն ապահովագրական ընկերութեան մը սընտուկին մէջ ձգուած դրամը կորսուած դրամ մը չէ ապահովագրողին համար։ Այս քանի մը բաւերը կը բաւեն, կարծենք, յիշեցնելու համար այն կարեւոր դերը զոր ապահովագրութիւնը կը կատարէ տնտեսական եւ ընկերային տեսակէտով։

Ապահովագրութիւնը, իր ընդհանուր առմամբ, արդիւնքն է ընկերակցութեան մը, որու նպատակն է իր անդամներուն միջեւ բաժնել անոնցմէ ոմանց կորուստը, այնպէս որ մէն մի անդամ իր բաժինը կ'ունենայ զոր օրինակ՝ հրդեհի մը զոհերուն տրուած հատուցման մէջ։ Այս բաժանումը կրնայ կատարուիլ երկու որոշ եղանակներով։ Երբեմն, աւելի կամ նուազ ստուարաթիւ անձեր իրարու հանդէպ յանձնառու կ'ըլլան իրենց կորուստները վճարել փոխադարձաբար։ Ասիկա ֆոխադարձ ապահովագրութիւնն է (Assurance mutuel)։ Երբեմն ալ երաշխաւորութեան դրամագլուխ մը կը կազմուի որով ամէն ոք, կանխաւ որոշուած վճարումի մը (բիմ) փոխարէն կ'ստանայ իր ֆնասին գումարը։ Ասոր կ'ըսուի Ապահովագրութիւն որոշ վճարումներով։ Կրնա՞յ ըսուիլ թէ այս երկու ձե-

ւերէն ո՛րն է լաւագոյնն ու նախամեծարը. — Ո՛չ, զի ասիկա պարագաներէն կախում ունի բոլորովին: Սկզբամբ, ամէն ապահովագրութիւն հիմնուած է փոխադարձութեան վրայ: Մէկ կողմէ փոխադարձութիւն մ'է որ ինք իրեն համար կը գործէ խնայութեան նպատակաւ: Միւս կողմէ, դարձեալ փոխադարձութիւն մ'է երրորդի մը ձեռամբ որ չահագործութեան լաւ կամ յոռի ամէն տեսակ հաւանականութիւն իր վերայ կ'առնէ: Եթէ, ինչպէս սովորաբար կը պատահի, երաշխաւորութեան դրամագլխի մը միջամտութիւնը աւելի կատարեալ ապահովութիւն մը կը հայթայթէ, բայց քիչ մը սուղ վճարել կուտայ այդ ապահովութիւնը, երաշխաւորութեան դրուած դրամագլխին համար օրինաւոր չափ մը ապահովելով: Կը պատահի նաև որ փոխադարձ ընկերութիւնը, նպաստաւոր միջավայրի մը մէջ զարգանալով, օր մը կ'ունենայ պահեստի կարեւոր դրամագլուխ մը որ երաշխաւորութեան դրամագլխին դերը կը կատարէ և միեւնոյն ծառայութիւնը կը մատուցանէ: Այն ատեն շատ բուռն կ'ըլլայ փոխադարձ ընկերութիւններու և որոշ վճարումներ պահանջող ապահովագրական ընկերութեանց պայքարը: Բնականաբար հասարակութիւնն է որ կ'օգտուի այս օգտակար մրցումէն: Ծորչափ սակայն փոխադարձ ընկերութիւն մը այս վիճակին հասած չէ, իր անդամներուն վիճակը շատ նախանձելի չըլլար: Անոնք իրենց անձին վրայ կը միացնեն երկու հակասական դերեր, — ապահովագրողի եւ ապահովագրուողի դերերը: Իբր ապահովագրող, կը վճարէ առաւելագոյն գումար մը, եւ իբր ապահովագրուող, կատարելապէս չստանար իր վնասը:

Իրենց կազմութեան տեսակետով, ապահովագրական ընկերութիւնք ենթակայ են մասնաւոր պայմաններու, անկախօրէն այն ընդհանուր օրէնքներէն որք կան Քաղաքային կամ Առեւտրական օրինագիրքերուն մէջ: Ընկերութիւնք երկու դասակարգի վերածուած են, մի կողմէ կեանքի ապահովագրական ընկերութիւնք եւ միւս կողմէ միւս բոլոր ապահովագրական ընկերութիւնք: 1867 Յուլիս 24ի Ֆրանսական օրէնքը, որ արտօնութենէ ազատ կացուցած էր առեւտրական անանուն ընկերութիւնները, բացառութիւն մը կ'ընէ 66րդ յօդուածով ուր այսպէս գրուած է. «Կեանքի ապահովագրական ընկերութիւնք, փոխադարձ ըլլան կամ բրիւնով, ենթակայ են արտօնութեան եւ հոկողութեան»: Աւասիկ, քանի մը տողով, Ֆրանսական ամբողջ օրէնսգրութիւնը՝ կեանքի

ապահովագրութեանց մասին: Գալով միւս ապահովագրական ընկերութեանց, « կրնան կազմուիլ, կ'ըսէ միեւնոյն յօդուածը, առանց արտօնութեան »: Փոխադարձ Ապահով ընկերութեանց վերաբերեալ տրամադրութիւնք կը խօսին լանոնց կազմութեան, նպատակին, վարչութեան, ընկերային յանձնառութեան, աղէտներու գնահատման եւ վերջապէս ընկերութեան պայմաններուն հրատարակութեան վրայ: Այս տրամադրութիւնք չատ ընդարձակ են եւ չենք կրնար մէջ բերել հոս: Միայն յիշենք թէ ամէն ընկեր իրաւունք ունի ընկերութենէն քաջուիլ վեց ամիս առաջ իմաց տալով: Երկու ձեւերէն զատ, զոր օրէնքը որոշապէս սահմանած է, կան տեղային գործակցական փոքրիկ ընկերակցութիւններ որք տեսակ մը փոխադարձ օգնութեան ընկերութիւններ են: Այս տեսակ մը սաղմնային ապահովագրութիւնը կայ մանաւանդ երկրագործական կեդրոններու մէջ, կարկուտի եւ արջառներու մահուան դէմ եւայլն:

Ապահովագրական հաստատութեանց կազմութեան եւ վարչութեան մասին օրէնքներէ զատ, ֆրանսական Օրինագրքին մէջ մասնաւոր տրամադրութիւններ չկան ապահովագրողին եւ ապահովագրեալին փոխադարձ յարաբերութիւններու մասին: Քաղաքային օրինագիրքը կ'ըսէ թէ ապահովագրական պայմանագիրը անսոյզ պայմանագիր մ'է, այսինքն « Պայմանագրութիւն մը որուն արդիւնքները կախում ունին անստոյգ դէպքէ մը »: Առեւտրական Օրինագիրքը մասնաւոր տրամադրութիւններ կը պարունակէ ծովային ապահովագրութեանց մասին, որք անոր կազմութեան ատեն ի գործ կը դրուէին: Մինչ ուրիշ երկիրներ աւելի կամ'նըռապ նոր օրէնքներ ունին այս մասին: Ֆրանսական օրէնագրութիւնը թերի է եւ դատարանք ծովային ապահովագրութեանց վերաբերեալ տրամադրութիւնները կը գործածեն, եթէ նմանութիւն ըլլայ:

Ապահովագրողին գիտութիւնը կը կայանայ ապահովագրելի փնաններու ուսումնասիրութեան եւ բրիւներու սակացոյցը պատճառաւորու յատուկ վիճակագրութեանց կազմութեան մէջ: Եթէ գիտուի որ հազար տունի վրայ հրդեհն ամէն տարի մէկ տուն կը փճացնէ, ասկէ ու եզրակացութիւնը պիտի հանուի թէ բրիւնը պէտք է ըլլայ մէկ առ հազար: Բայց ամէնէն լաւ կատարուած վիճակագրութիւնք շուտով կը հիննան, եւ հետեւապէս պէտք է միշտ ուղղել, սրբագրել զանոնք: Ուստի, վիճակագրութիւններու վրայ հիմնուած սակացոյցներն ալ անոնց պէս փոփոխական են,

բացի սակայն տնոնցմէ որք կը վերաբերին կեանքի ապահովագրութեանց : Մաթեմադիքական բովանդակ տեսութիւնը , սկզբամբ , այս քանի մը տողերուն մէջ կը կայանայ : Բայց գիտութիւնը չի բաւեր , մասնաւոր արհեստ մ'ալ պէտք է : Սակացոյցները , ապահովագրողին ձեռքին մէջ , աւրաւական գործիք մ'են , վասն զի չեն կրնար ի հաշիւ առնել յարակից պարագաներն որք շատ անգամ խիստ կարեւոր են եւ մասնաւորապէս բարոյական պարագաները : Գործարան մը , որ ձեռնհաս , գործունեայ եւ մանաւանդ պարկեշտ մարդու մը տնօրէնութեան տակ է , բոլորովին ուրիշ վտանգ մ'է քան երբ այն գործարանն իյնայ անկարողի մը կամ խաբեբայի մը ձեռքը : Այս վերջինէն աղէտ մը կրնայ սպասուել իթէ իր գործերն աղէկ չերթան : Ուրեմն ապահովագրողն արթնամիտ ըլլալու է , կամ թէ մասնաւոր հոտառութիւն մ'ունենալու է : « Ապահովագրողը , կ'ըսէ Մ Ալֆրէտ տը Բուրսի , ի գործ կը դնէ արհեստ մը որ էապէս կը կայանայ վտանգները որոշելու մէջ : Այս արհեստը խոհեմութեան ու յանդգնութեան , փորձառութեան եւ արթնամտութեան խառնուրդ մ'է » : Խոհեմութեան կանոններուն առաջինն է փնասներու շատութենէն զգուշանալ : Երբ ապահովագրողը կոչուած է երաշխաւորել շատ կարեւոր փնաս մը կամ նուազ կարեւոր բայց վտանգաւոր փնաս մը , կամ մերձաւոր փնասներ որք աղէտի մը մէջ ամենքը մէկ կորսուելու վտանգն ունին , պէտք է մէկ մասը վերապահովագրել , այսինքն ուրիշ ընկերութիւններու յանձնել ինչ որ անցած է իր որոշած սահմանէն : Վերապահովագրողը , որ բրիտի իր բաժինը կ'առնէ , աղէտներու համեմատական բաժինը պիտի վճարէ : Ապահովագրեալին վերաբերութիւն չունի այս կարգադրութիւնը : Վրնասներու բաժանումն հիմնական սկզբունք մ'է ապահովագրութեան մէջ :

Յորչափ խնդիրը նիւթական փնասները դարմանելու վրայ է , ապահովագրութեան պայմանագիրը հատուցման պայմանագիր մըն է էապէս , այսինքն ապահովագրուածին հաւասար հատուցում մը , ե ոչ աւելի : Ապահովագրութիւնը , մէկ խօսքով , երբեք չահու պատճառ մը ըլլալիւ չէ ապահովագրեալին համար : Եթէ այս ըսկզբունքէն հեռացուի , այլ եւս ապահովութիւն չկայ այլ բախտաւոր , շահադիտութիւն , եւլն . : Իտալիա , երեք դար առաջ , ասոր տխուր փորձառութիւնն ունեցաւ : Իր ծովային ապահովագրական ընկերութիւնք շահադիտութեան միջոց մը ըլլալով , մեծ աղէտներու տեղի տուին : Դիտել տանք որ այս սկզբունքը , որ

անհրաժեշտ է իրերու համար, կիրառութիւն չունի երբ խընդիրն անձերու վրայ է: Եւ արդարեւ կեանքի ապահովագրութիւնն այնպիսի պայմանագրութիւն մ'է որ զանազան երեւոյթներ ունի: Ապահովագրութիւն մ'է, բայց միեւնոյն ատեն ելմտական գործողութիւն մը: Դրամապէս կը դարմանէ այն փնասը զոր կը պատճառէ կանխահաս մահ մը: Բայց մինչ հրկիզուած տան մը համար վճարեալ հատուցումը հաւասար է այդ տան արժէքին, ընդհանրապէս կեանքի կամ արկածներու դէմ ապահովագրութեան մէջ հատուցանելի դրամը կը չափուի միմիայն վճարեալ բրիւն վրայ: Ապահովագրեալն է որ ինք կանխաւ կ'որոշէ հատուցումը, իր կամքին ու միջոցներուն համեմատ:

1894էն ի վեր «Ապահովագրական ընկերութեանց Սէնտիքա» անունով մարմին մը կազմուած է որ վեց մասնաւոր խումբերէ կը բաղկանայ և կը միացնէ 44 ընկերութիւններ: Աւասիկ այդ վեց խումբերը. —

1. Հնդհանուր սեմսիֆա հրդեհի. — Ապէյլ, Էկլը, Քօնֆիանս, Ֆոնսիէն, Մէդրօրօլ, Իւնիօն Ժէնէրալ տիւ Նօր, Մօնտ, Բադէրնէլ, Ֆէնիքս, Ֆէնիքս Էսթանսօլ, Սօլէյլ, Իւնիօն, Իւրպէն:

Հրդեհի սեմսիֆայի յանձնախումբ. — Ժէնէրալ, Նասիօնալ, Բրօվիտանս:

Յանձնախումբ կեանքի. — Ժէնէրալ, Նասիօնալ, Իւնիօն:

Սեմսիֆա կեանքի. — Ապէյլ, Էկլը, Քէս տը Ֆամիլլ, Քէս Բադէրնէլ, Քօնֆիանս, Ֆրանս, Մօնտ, Նօր, Բադրիմուան, Բրէվուայանս, Բրօվիտանս, Սօլէյլ, Իւրպէն:

Սեմսիֆա արկածի. — Ապէյլ, Քէս տէ Ֆամիլլ, Բադրէմուան, Բրէվուայանս, Բրօվիտանս, Սըքուր, Սօլէյլ — Սէքիւրիդէ, Իւրպէն-Սէն:

Սեմսիֆա կարկուտի. — Ապէյլ, Քօնֆիանս:

* * * Ապահովագրութեան կիրառութիւնները շատ են: Բուն ապահովագրութենէն զատ, կան ուրիշ շատ պայմանագրեր որք լռելեայն կը պարունակեն մէկ կամ աւելի ապահովութիւններ, մէկ կամ աւելի փնասներու երաշխաւորութիւններ: Բոլոր պանքէռները վարկի ապահովագրողներ են եւ ապահովագրութեան բրիւ մը կ'առնեն, ըլլա՛յ յանձնարարողչէք անունով, ըլլա՛յ զեղչի անունով: Բոլոր սակարկութիւնները ապահովութիւններ կը պարունակեն: Հայթայթիչ մը կամ ձեռնարկու մը ո՛րքան փնասներ պէտք է հեռացնէ, ինչպէս թռչակի յաւելում, նախանիւթի եւ

փոխադրութեան գիներու բարձրացում: Ամէն բան կանխաւ ան-
ծանօթ է: Այսպէս, ապահովագրութիւնն ամէն տեղ է: Ապահո-
վագրութեան մայր գաղափարին այս տիեզերական պատշաճեցու-
մը ցոյց տալէ ետքը, դառնանք այն պայմանագրին որ վնաս մը
կ'ապահովէ որոշապէս եւ երաշխաւորութեան գինը կը ճշտէ: Ամէն
մարդ գիտէ թէ ապահովագրութեան գործնական մեծ բաժա-
նումները կը վերաբերին ծովային ֆնասներու, հրդեհի, կեանքի,
արկածներու եւ երկրագործութեան յատուկ ֆնասներու: Մենք ալ
այս կարգով երթանք:

Ծովային ապահովագրութիւնք. — Ծովային ապահովագրութիւնը
միւս բոլոր ճիւղերէն առաջ է: Եգիպտացիները, Յոյներն ու Հը-
ռոմայեցիները չունէին ծովային ապահովագրութիւն, ինչպէս կար-
ծուեցաւ: Այս ապահովագրութեան ծագումը պիտի գտնուի ան-
յիշատակ ժամանակէ ի վեր ընդունուած ֆնասներու հատուցման մէջ:
Փրենիկեցիք եւ Հոսովմայեցիք ունէին այս սովորութիւնը: ԺԱ. րդ.
դար գալու է գտնելու համար փոխադարձութեան գաղափարը որ
ապահովագրութեան մօտեցող ձեւ մը կ'առնէ: Այդ թուականին
նաւերը կը հաւաքուէին միասին նաւարկելու համար, որպէս զի
փոխադարձաբար օգնեն իրարու երբ ծովասպատակներու յարձակ-
ման ենթարկուին: Այս մասին որոշուեցաւ որ նաւերէն մէկուն
կրած ֆնասը դարմանուի ֆնաս չկրող միւս նաւերուն կողմէ: Դրա-
կի (Ադրիականի վրայ) քաղաքին մէկ որոշմագիրը, որ 1061 թը-
ւականը կը կրէ, առաջին անգամ ըլլալով կը յիշատակէ ու կը
հաստատէ այս սովորութիւնը: Ապրանաց տէրերը, որք սովորա-
բար նաւերուն մէջ կը գտնուէին, հոգ կը տանէին որ այս պայ-
մանագրութիւնը գործադրուի: Աւելի ետքերը, նաւարկութիւնն
յառաջանալով, նաւաշինութեան ճարտարաբանութեան ծնունդ ա-
ռաւ: Խոշոր նաւեր շինեցին, և զանազան վաճառականներու ապ-
րանքները փոխադրեցին որոշեալ վարձքի մը փոխարէն: ԺԳ. րդ.
դարուն սկիզբը, նաւայարդարները միեւնոյն ատեն ապահովա-
գրողներ էին սա պատճառով որ ո՛չ միայն փոխադրութիւնը կ'ե-
րաշխաւորէին, այլ նաեւ ապրանքին անվթար ժամանումն իր ո-
րոշեալ տեղը: Ապահովագրութեան բրիմը լուեկայն կը գտնուէր
ապրանքին փոխադրութեան համար առնուած վարձքին մէջ: Բայց
ապահովագրութեան պայմանագիրը չլստով զատուեցաւ որոշուե-
ցաւ նաւավարձութեան պայմանագրէն եւ ԺԴ. դարու կիսուն,
գէթ իտալիոյ մէջ, որ այն ատեն քաղաքակրթութեան ռահվիրայ

ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿ

ՇԱՔԱԹԱԿԱՆ

ԱՌԱՋՆՈՐԴ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՍՑ

Նոր տարին սկսեալ Հանրագիտակ կը հրատարակուի շաբաթական 20-24 էջէ բաղկացեալ եւ ամէն ամսոյ մէջ մէկ թիւը պիտի յատկացուի Առաջնորդ վանառականացի, 24 էջ՝

Վեցամսեայ ու եռամսեայ բաժանորդագրութիւն չընդունուիր:

Տ Ա Ր Ե Կ Ա Ն Գ Ի Ն Ն Է

Պոլսոյ համար

30 զրուշ

Գաւառաց »

35 »

Արտասահման

45 »

Հատը

30 փարայ

Առաջնորդ վանառականացի 12 տետր զոս տունել ուզողը պէտք է վճարէ 12 զրուշ:

ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿԻ ԳՈՐԾԱԿԱԼՔ

Ամասիա, Հայկազուն էֆ. Պանդամուր
Ասաբազար, Աշոտ էֆ. Պազպազեան
Ասանա, Յակոբ էֆ. Տ. Պողոսեան
Դոնեա, Տիգրան էֆ. Յ. Տիւրկէրեան
Երոկիա, Պաշիկ էֆ. Գ. Թաշեան
Երզնկա, Պարոյր էֆ. Արզուման
Զմիւռնիա, Կարապետ էֆ. Մալէճանեան
Էրզրում, Տիգրան էֆ. Բրուտեան
Էրպա՛ն, Կարապետ էֆ. Դոնաեան
Թեֆրսաղ, Ասատուր էֆ. Արսէնեան
Խարբերդ, Կ. էֆ. Մ. Յովսէփեան
Կեսաբիա, Երուանդ էֆ. Երկաթեան
Կիւրիս, Գրիգոր Մ. էֆ. Պանդամուր
Հալեպ, Ս. էֆ. Ամատեան
Հիւսէյնիկ, Կ. էֆ. Մ. Յովսէփեան
Մալաթիա, Գրիգոր էֆ. Թաշեան
Մարաշ, Արժ. Տ. Նէքաշ ԲԷ. Շահինեան
Մարզուան, Ա. էֆ. Կ. Կիւլպէնկեան
Նիկոմիդիա, Յակոբ էֆ. Տ. Ազարեան
Պարսիգալ, Ստեփան էֆ. Մակարեան
Սամսոն, Յովհաննէս էֆ. Նիքաբուրեան
Սրվազ, Մանուկ էֆ. Պէյլէրեան
Սիւմհանիէօյ Ա. էֆ. Կ. Կիւլպէնկեան
Վեզիրէօքիւ » » »
Տիարպէֆիւ, Լեւոն էֆ. Սրապեան
Օրսու, Յովհաննէս էֆ. Հէքիմեան

Քանի մը տեղերէ, ուր Գործակալ չունինք, կը հարցնեն թէ Հանրագիտակի բաժնեգիրն է կամ մանր յանձնարարութիւններու փոխարժէքը ի՞նչպէս զրկելու է:

— Ամէնէն պարզ միջոցն է Օսմ. նամակագրոյժ դնել նամակին մէջ եւ նամակն ալ ապահովագրել (քաֆիւս ընել): Նամակագրոյժ կրող նամակները ապահովագրելը անհրաժեշտ է, որովհետեւ մեր ձեռքը հասած ժամանակ, երբէք պատասխանատու չենք: